

Машриқзамин даргалари

сингари термалар шулар жумласидандир.

Чор Россиясининг маҳалий аҳолидан маддикор олишига қарши шундай сатрвар яратилган эди:

Динискага йўл бўлсин,
Тахти тожи кул бўлсин.

Йипитларни қийнаган,
Николайнг йўқ бўлсин.

Қорда қарагай кессанман,
Хеч бир ҳақимдан кечмайман.

Бизни ишлатган Николайн,

Тахтдан ағдармай қўймайман.

Маърифатпаварлар орасида Туркия инцилобчилари ва айниқса, татарлар билан бўлган мадданий алоқалар тасдири сийсий тузумга, мустамлакчилик нисбатан танқидий куз билан қараш тобора кучайиб борди. Воқеа-ходисаларни чукур таҳияларни, янтилика интилини алоқида оқим сифатида шакланди ва у жадидчилек (янтилик), жадид алабиети (янтилабиет) янглиг тариха кирди. Бу оқим вакиллари чоризм даврида

ЖАДИДЛАР ВА ИСТИҚЛОЛ

хам, советлар даврида ҳам хўкмдор синф гояларини рад этиди, ҳақининг тобеликка қарши бўлган фикрини биринчи унинг кутарди. Шу боис жадидчиларга нисбатан Шуродлар ҳуқумати қатоғонлик сиёсатини жорий этиди. Жадидлар давлат ва ҳақ душманлари, милитарияларни сифатида кораланди. Бирор дентиз түлқинини орқага қайтишини мумкин эмас эди.

Жадидларнинг бир гурхи ишлотиҳ ўйли билан кураш олиб борди. Бу иккала йуналишнинг маҳсади битта мустақилик эди. Шу боис жадидчиларга нисбатан Шуродлар ҳуқумати қатоғонлик сиёсатини жорий этиди. Жадидлар давлат ва ҳақ душманлари, милитарияларни сифатида кораланди. Бирор дентиз түлқинини орқага қайтишини мумкин эмас эди.

Жадидларнинг бир гурхи ишлотиҳ ўйли билан кураш олиб борди. Бу иккала йуналишнинг маҳсади битта мустақилик эди. Шу боис жадидчиларга нисбатан Шуродлар ҳуқумати қатоғонлик сиёсатини жорий этиди. Жадидлар давлат ва ҳақ душманлари, милитарияларни сифатида кораланди. Бирор дентиз түлқинини орқага қайтишини мумкин эмас эди.

Жадидларнинг бир гурхи ишлотиҳ ўйли билан кураш олиб борди. Бу иккала йуналишнинг маҳсади битта мустақилик эди. Шу боис жадидчиларга нисбатан Шуродлар ҳуқумати қатоғонлик сиёсатини жорий этиди. Жадидлар давлат ва ҳақ душманлари, милитарияларни сифатида кораланди. Бирор дентиз түлқинини орқага қайтишини мумкин эмас эди.

Дукни эпон қўзғолони, 1916 йилти Жиззах, Тошкент миллий озодлик хароатлари, Кўнгидаги очарчиликка, вагона

тиявийлик синфи куран таълимоти асосида қарди ва охир-оқибат курбон қили. Ҳамза, Ажиз, Ҳондайликий, Шавкат, Анбар огин, Абдулла Авлоғон шебъриятида, Бекбайдийнинг «Падаркуш» Ҳамзанинг «Захарли ҳеҳ», Абдулла Қодирининг «Бахтсиз кусев», Ҳожи Муиннинг «Мазлума хотин», «Жувонбозлик курбони», «Куккори», Абдулла Бадирининг «Жувонмар», «Бойвачча», «Аҳмоқ», Нурсатулла Кудратуллаевининг «Тўй» номли драматик асарларида, Ҳамза ва Мирмуҳин Шермуҳаммадовларининг повестларида мустамлака ҳалқнинг оғир ва аянчи, қашшоқ ва юпун турмуши, куллик, ҳуқуқсизлик ва эркизлик, қолоқар ва бидъат, антифедор рӯҳ рўйн-рост аст. Эндишилди, кораланди, инкор килини.

Мустамлакачилар босқиччиликка қарши курашда ҳеч бир жарн масалаларни самарали була олмади. Унда асоси қадрмонлар ҳайрон ва парандалар бўлиб, асосий ғоялигига образларга юқлатилиди. Айниқса, Абдулла Авлоний ва Элбекининг изоди таҳсина сазовор. Элбек СССР тузилиши ва Туркестонни булакларга булади ташланни масалиди ӯз норозилиги очидан-очиб бўлишиди.

Демак, жадидчилек ҳаракатининг капитализм йўлини танлаган ўнг қаноти истиқолла өришини учун ислоҳот ўйли билан, сўл қаноти эса инқилоб ўйли билан кураш

хам, советлар даврида ҳам хўкмдор синф гояларини рад этиди, ҳақининг тобеликка қарши бўлган фикрини биринчи унинг кутарди. Шу боис жадидчиларга нисбатан Шуродлар ҳуқумати қатоғонлик сиёсатини жорий этиди. Жадидлар давлат ва ҳақ душманлари, милитарияларни сифатида кораланди. Бирор дентиз түлқинини орқага қайтишини мумкин эмас эди.

Октябр тунтаришидан сўнг танқидий таълинилар йида кучайди. Ҳамза совет тузуминни дастлабки йилини даги маҳаллий сайловлар ахволини, соҳидаларни бўзган, болалар ҳаётига зомини бўлган босқиччилик сиёсий ғоялигига образларга юқлатилиди. Айниқса, Абдулла Авлоний ва Элбекининг изоди таҳсина сазовор. Элбек СССР тузилиши ва Туркестонни булакларга булади ташланни масалиди ӯз норозилиги очидан-очиб бўлишиди.

Октябр тунтаришидан сўнг танқидий таълинилар йида кучайди. Ҳамза совет тузуминни дастлабки йилини даги маҳаллий сайловлар ахволини, соҳидаларни бўзган, болалар ҳаётига зомини бўлган босқиччилик сиёсий ғоялигига образларга юқлатилиди. Айниқса, Абдулла Авлоний ва Элбекининг изоди таҳсина сазовор. Элбек СССР тузилиши ва Туркестонни булакларга булади ташланни масалиди ӯз норозилиги очидан-очиб бўлишиди.

Худлас, тинимиз кураш ва партиявийлик, синфилик ва социалистик реализм таъзиқларни остида бўлса ҳам давом этган бадий изоди асримиз оҳирларига келиб ўз самарасини курсанти. Юригатда эл-юрги ишқи, қалбиди озодлик орзуси бўлган ҳақининг енгилмаслиги яна бир карра намоён бўлди. Узбекистон озод, мустақил давлатга айланди.

Гафуржон МАҲМУДОВ, филология фанлари номзоди.

Истиқол шиори билан бўш кутартган жадидчилек хароатининг намояндалари, шўролар уқтирганидек, 1917 йилда тутатилмаган, балки 30-йилларнинг охирда фақат жисмоний жиҳатдан йўкотилган, холос. Шунда ҳам уларнинг истиқол учун кураш идеалини бадиий ифодалантган янги ижодий қаҳрамон образини олиб кирди.

Истиқол шиори билан бўш кутартган жадидчилек хароатининг намояндалари, шўролар уқтирганидек, 1917 йилда тутатилмаган, балки 30-йилларнинг охирда фақат жисмоний жиҳатдан йўкотилган, холос. Шунда ҳам уларнинг истиқол учун кураш идеалини бадиий ифодалантган янги ижодий қаҳрамон образини олиб кирди.

Мустамлакачиларни қарши, эрк ва озодлик учун кураш ҳақ оғзаки ижоди ҳамда ёзма адабиети ҳамиди ҳамини ўзига таҳтадан кечидан-очиб бўлишиди. Октябрдан кейин давом этган. Ҳукмрон тизимдаги жабру жафолар купроқ ҳақ душманида, достоналрида ӯз иборасини тоғлан, ҳақ унда ӯз дардиди, низматларни баён барди. Ҳукмрон тизимдаги жабру жафолар купроқ ҳақ душманида, достоналрида ӯз иборасини тоғлан, ҳақ унда ӯз дардиди, низматларни баён барди.

Дукни эпон қўзғолони, 1916 йилти Жиззах, Тошкент миллий озодлик хароатлари, Кўнгидаги очарчиликка, вагона

«ҚАШҚАДАРЁСАЙЁХ»

ҲИССАДОРЛИК ЖАМОИЯТИ ТАКЛИФ ЭТАДИ

«Қашқадарёсайёх» ҳиссадорлик жамоияти мамлакатимиз фурӯшларини, жамоатларни воҳдадан манзилоти ва зиёратоҳларга, шунингдеги жонажони расбулакларни ва хорижий давлатлар биладан сәхатларга тақлиф килиди.

Сайджар Қарши шаҳрида Килимчиз мадрасаси, Кўк гумбаз масжиди, Ҳужжат Ҳарроҳ, Сulton Mirxайдар зиёратоҳлари, XVI аср Уйибравоқ кўптири каби тарихий обидалар, ҳақиқи тарихий обидалар, Ҳашарисаб шаҳрида эса узғу бобокономиз Амир Темур курилган Оқ сарой қаъласини, Чубин мадрасасини, Дорутиловат, Дорусолат мажмумалари, Мирзо Улугбек бунёд этган жаҳонга машҳур ҳақларо Кенглия стансиясини тамонга килинди.

«Қашқадарёсайёх» ҳиссадорлик жамоияти биринчи сайджар Ҳарроҳ, Сulton Mirxайдар зиёратоҳлари, XVI аср Уйибравоқ кўптири каби тарихий обидалар, ҳақиқи тарихий обидалар, Ҳашарисаб шаҳрида эса узғу бобокономиз Амир Темур курилган Оқ сарой қаъласини, Чубин мадрасасини, Дорутиловат, Дорусолат мажмумалари, Мирзо Улугбек бунёд этган жаҳонга машҳур ҳақларо Кенглия стансиясини тамонга килинди.

Излалмалар жамоалар учун 30 фондга арzonлантirilgan бўлиб, нақд нутга ёки пул ўтказни ўйли билан ҳарид қилиншилиз мумкин.

Манзилгоҳимиз: Қарши шаҳри, Ҳубекистон кўчаси 245-йи. Мурожаат учун телефонлар: 5-46-33, 5-15-61, 4-38-02, 3-57-09.

«КАФОЛАТ ИНВЕСТ» БОШҚАРУВЧИ КОМПАНИЯСИ ХУССИЙЛАШТИРИШ ИНВЕСТИЦИЯ ФОНДИ

DAROMAD Plus

бир дона

акция нарихи

100
сўм

ҳар бир

акция

600
сўм

актив билан
тамъилиланган

шошилинг: ХИФ «Даромад Плюс»
акциялари Ҳақиқи банки ва Турион
банкининг ҳамма шохбочларидан
сотилмоқда.

Бизнинг манзил: Тошкент шаҳри, «Правда
Востока» кўчаси, 8-йи «Биржа Маркази»,
18-хона. Тел: 1320748, ични 300.

XIIF «Даромад Плюс» акциялари фойда-
ли ва шошилинг.
07.01.97 йил 460-сонли лицензия.

Бош мухаррир үрибосари:
Чори ЛАТИПОВ

ТАХРИР ҲАЙТАТИ:
Л. ГУЛЬ, Э. ҶУБУЛОВ, Ф. МУЛЛАЖАНОВ, М.
ОТАҚУЛОВ, А. СИЛЕЙКОВ, А. СУЛТОНОВ,
М. ГУЛАБОНОВА, Р. УБАЙДУЛАЕВА,
Б. УМУРЗОКОВ, А. ФАРМОНОВ,
Ф. ХОЖИКУЛОВА, Ш. ШАИХОВ,
Ф. ШОХИСМОИЛ, З. КОДИРОВ.

МАДАНИЯТ ХАБАРЛАРИ

РАЖАБИЙХОНЛИК ДАВОМ ЭТМОҚДА

Атоқли санъаткор, мусика илмининг алломаси Юнус Ражабий таваллудининг 100 йиллигига бағишиланг навбатдаги анжуман Санъатшунослик илмий-тадқиқот институтида ўтказилди.

Анжуманда шахримиздаги элчиҳоналардан ҳам меҳмонлар иштирок этишиди. Йиғинни институт директори, санъатшунослик фанлари доктори Тұхтарин Гофурбеков очди.

Шундан сўнг сўзга чиқсан Миср давлатининг Ўзбекистондаги элчиҳонаси вакили жаноб Одил Шиха куйидагиларни айтди: «Академик Юнус Ражабий ижодига бағишиланған тадбирда бугун иккинчи бори иштирок этилган. Аввал Тошкент Консерваториясида ўтказилган тадбирнинг шоҳиди бўлган эдим. «Ҳалқни билимчи бўлсанг, унинг мусиқасига кулоқ сол», деган гап бор. Мен ўзбек ҳалқи нақадар бой маънавиятга эга эканлигига гувоҳ бўлдим. Бугун ўзлигини таниган элга қараб: «Аслини ҳурмат килган юртни дунё ҳам ҳурмат килиди», — дегим келади.

Эрон элчиҳонаси вакили жаноб Ражабий ўз дил сўзларини шундай изҳор этиди:

«Бу имл кошонасига ташириф буюришимдан оддин Эронда бундан 20 йил илгари чиқарилган «Санъат ва ҳалқ» журналини ўқибди. Журнал саҳифаларида ўзбекистонлик мусика фидойилари

Юнус ҳамда Исоқ Ражабийлар ҳақида мақола ёритилган экан. Маколанинг бугунги йиғиндан олган таассусотларимни қўёслаб шундай хуласага келдим: «Ўзбекистонда миллий мусиканинг азим чинорлари бор. Уларни кулатиб бўлмайди. Улар бир тану бир жон» ошики ушшоқидлар.

Анжуманда Ўзбекистон радиоси макомилар ансамблининг раҳбари Исмоилжон Ваҳобов, Тошкент Консерваториясининг ўқитувчилари ва Санъатшунослик илмий-тадқиқот институти ходими, санъатшунослик фанлари доктори Абдуманоп Назаров сўзга чиқдилар.

«Ўзбекфильм» қошидаги кино ва суратлар архивида Юнус Ражабий таваллудининг 100 йиллигига бағишиланган кўргазма ташкил этилди. Бу гўшага талай меҳмонлар ҳуҷжатли телевизионларни сўзга чиқдилар.

Узбекистон радиоси макомилариниң